

ایل افشار

از ویکی‌پدیا، دانشنامهٔ آزاد

افشار یا **اوشار** یکی از ایل‌های بزرگی است که در زمان **شاه اسماعیل صفوی** همراه با شش ایل بزرگ از **آناتولی عثمانی** به ایران آمدند و پایه‌های سلسله صفوی را بنیاد گذاردند. این ایل به دو شعبه بزرگ تقسیم می‌شد: یکی **قاسملو** و دیگری ارخلو یا قرخلو؛ نادر شاه افشار از شعبه اخیر بود. **طایفه قرخلو** را شاه اسماعیل از آذربایجان به خراسان کوچاند و در شمال آن سرزمین، در نواحی **ایبورد** و دره گز و باخرز تا حدود مرو مسکن داد؛ تا در برابر ازبکان و ترکمانان مهاجم سدی باشند. تعداد بسیاری از این ایلها در زمان **شاه عباس اول** در ایل **شاهسون** ادغام گشتند.

واژه افشار به معنی چابک و علاقه‌مند به شکار است. واژه افشار از ایل **افشارانلو** یا **هفت شرانلو** گرفته شده است که این ایل به همین نام هنوز در شمال خراسان زندگی می‌کنند.

با تحقیقات اخیر و نشانه‌های بجا مانده مشخص شده که ایل افشار که تاکنون فکر می‌کردند **ترک** تبارند **کرد** تبار بوده و به زبان **کردی** شمال یعنی **کرمانجی** صحبت می‌کرده اند ولی بدلیل اینکه زبان حاکم آن زمان **ترکی** بوده است (برخلاف این زمان که فارسی زبان حاکم است در آن هنگام در دربار و نامه نگاریها از زبان ترکی استفاده میشده است) به اشتباه ترک نامیده شده اند. بطور مثال زبان بازماندگان ایل افشار درحوالی درگز و باجگیران همچون ایلات شمال خراسان مثل **زعفرانلو-شادلو** کرمانجی میباشد و زبان **ایل بزرگ افشار شرق ترکیه** نیز کرمانجی است

• زبان **طایفه** های **ایل افشار** در منطقه صائین قلعه افشار (**شاهین دژ** و **تکاب** فعلی) در آذربایجان غربی مثل طایفه های **شاقی شقاقی-شکاکلی** - **شرانی** - **موصولانی موصولانو- زاخورانی زعفرانلو** - **صربانی** نیز کرمانجی میباشد.

غذای محلی ایل افشار در منطقه افشار تکاب **کله جوش** یا **ماوکا** نام دارد. لبنیات مصرفی افشاریها نوعی پنیر ریز بسیار خوشمزه و مقوی بنام **شور** است که همراه با کره محلی مصرف شده و فقط در این ناحیه از ایران یافت می‌شود. خوراک مخصوصی که موقع دندان در آوردن کودکان شیر خوار پخته و به آنها داده می‌شود **نَک** نام دارد که از حبوباتی مثل نخود و ماش درست می‌شود و سبب تقویت دندانهای نوزاد می‌شود.

لباس سنتی ایل افشار در منطقه افشار تکاب همچون کرمانجیهای ترکیه و خراسان میباشد که تا چند سال پیش استفاده میشد. لباس مردانه شامل پیراهن سفید با دکمه‌هایی در کنار سینه بوده و شلوار مشکی با فاق خیلی بلند و دستاری بر سر بنام **کلودستمال** و شالی بدور کمر بوده است. لباس زنانه نیز دامنی تا زانو با چینهای بسیار زیاد و رنگارنگ با نواری مشکی یا سفید در زیر آن و جلیقه ای که به دو طرف آن ردیف سکه های نقره ای وصل می‌شود و دستار سر منگوله دار و روبنده ای بنام **یوشون** میباشد. و روسری زنان نیز **موخورونام** دارد که از نواریهای مشکی و قهوه ای تشکیل شده است و روی این روسری هم دستار سر قرار میگیرد. **کلاغی** نیز نام نوعی سر بند است. **سلسله** نیز که از زنجیری از سکه های نقره و قدیمی تشکیل شده از بالای سر تا زیر چانه بسته می‌شود. این پوشاک هنوز توسط پیرمردان و پیرزنان این نواحی استفاده می‌شود.

فرش افشار که از پشم گوسفند و رنگهای طبیعی بافته می‌شود شهرت جهانی داشته و به فرش آهنین معروف است. نقش و نگارهای این فرش و نیز گلیم افشار که در آنها شکل ماهی و قوچ و دیگر حیوانات دیده می‌شود در همه نقاط اسکان ایل افشار در ایران و ترکیه و شمال عراق مشابه است. رقص محلی در مناطق ایل افشار با گرفتن دستهای یکدیگر و حرکات موزون انجام می‌شود

منابع

- ک.توحیدی. حرکت تاریخی کرد به خراسان در دفاع از استقلال ایران. انتشارات مرو و اسفند. مشهد 1366 و 1378
- بیگدلی. محمدرضا، *ایلیه و ن‌ها (شاهسون) های ایران*، تهران 1374.
- مقاله تخت سلیمان، تکاب-روزنامه اطلاعات-27 خرداد 1351
- ک.توحیدی، "نادر صاحبقران"، نادرشاه بر مبنای اسناد خطی، نشر زیار، 1384